

THE HALLIPA FAMILY, BETWEEN MISALLIANCE AND HEREDITY

Simona Liutiev

PhD Student, University of Pitești

Abstract: Aiming the idea that an ill person is the product of a certain family and atmosphere, I marked that in the Hallipa cycle heredity not only influences all the characters' evolution, but it also blocks the perpetuation of the family, which will come to extinction within three generations. The biological decline, caused by marriages below social status, decomposes the characters and reflects the social universe of bourgeoisie intrusion among aristocracy. The triggering core of this dissolution is the hereditary factor, interpreted as disease. The hereditary malfunctions generate naturalist aberrations in the descendants and censure them to a closure towards both inner familial world and outer world, doomed to perish by all physical, social, moral, and aesthetic means. The degeneration is clinically recorded from the first novel of the series, and in the next novels all characters will have been destroyed by their past.

In an exclusive consumerist society the individuals are first and foremost non-creators, their internal biography does not connect with the external one, and the biological malfunction takes the form of affiliations through crossbreeding, hybrids, bastards and all kinds of imbalanced sources. Ion Rotaru believed that the originality of Hortensia Papadat Bengescu's novels relies on this particular study of degeneration.

Keyword: heredity, biological decline, degeneration, filiation, dissolution

1. Familia ca univers social

În virtutea interacțiunii dintre individual și social, Hortensia Papadat-Bengescu pune de acord biografia exterioară a personajelor sale cu fișa lor caracteriologică deoarece, așa cum spunea Cezar Petrescu, “un bolnav e produsul unei atmosfere, al unui mediu, al unei case, o boală personalizată”.¹

Nedezmițându-se de spiritul naturalist și decadentist, autoarea e preocupată asiduu de problema eredității, acele “triste pergamente și păcătoase blazoane”² romanul ei fiind populat de “o faună de oameni vii, diferiți, evoluții imprevizibile, încrucișări de biografii și destine”.³ Constantin Ciopraga observase interesul romancierei pentru descifrarea acelor aluviuni tulburi, a eredității, transformându-și astfel romanul într-o serie de “radiografii complexe”.⁴

Cu o clară situare în mediul social, Hallipii sunt o familie împetrișată din punct de vedere al originii, chiar și prințul Maxențiu, reprezentantul marii aristocrații, este produsul unei relații inegale social și nelegitimate religios, ceea ce va influența evoluția personajului. Mezalianța devine, pe lângă o necesitate, țelul majorității personajelor. Clanul trăiește o viață larvară, profitând de legăturile de sânge, în scopul parvenirii (situație similară cu cea de la curțile

¹ Cezar Petrescu, *Oraș patriarhal*, E. P. L., București, 1961, p. 24;

² Hortensia Papadat Bengescu, *Ape adânci*, Editura Cultura Națională, 1923, pag. 227;

³ Dumitru Micu, *Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism*, Ed. Saeculum I. O., Buc, 2000, pag. 227;

⁴ Paul Cornea, *op. cit.*, , pag. 17;

princiare din Evul Mediu francez). Agonia acestei lumi se traduce prin declinul biologic al Hallipilor, atinși de degenerescență, fie că sunt bastarzi, fie descendenți direcți. Pieirea lor fizică, urmărită în descrierea cazurilor clinice, o vestește și pe cea socială.

Când trata tema socialului în roman, Paul Cornea ajungea la concluzia că opera nu reflectă pur și simplu universul social, ci îl transfigurează sub forme încifrate, astfel că materia realului este filtrată prin diverse “instanțe mediatore”, una dintre aceste instanțe fiind familia, “locul de inserție al omului în clasa sa”.⁵ Teoretizări științifice face și autoarea noastră, prin intermediul personajului Mini, când analizează influența factorului ereditar asupra Mikăi-Lé ”Eu cred totuși în neamuri cum cred în insule. Poate că prima hartă etnografică pe care am văzut-o, am confundat-o cu una fizică, și petele care însemnau popoare le-am crezut insule. Din pământul întreg al omenirii s-au desprins așa insule. De la unele la altele, tot ce e roadă a materiei ca și a spiritului, vine să facă schimb și împreunare, dar împrejur e apă care le desparte...Uneori atât au întins punți de legătură, că pare a se fi unit cu uscatul...și deodată apare un fir subțire de apă prinprejur, care se lățește...Sunt națiile lumii celei asemenea și totuși deosebite...Eu cred în nații; cred și în materialul omenesc unic, invizibil. Dar Mika-Lé nu aduce temperamentul unui străin, al unui om, nici al unui neam...E altceva...Exprimă acel minut prim, de stânjenire a unei ființe sau al unui neam laolaltă cu altul”.⁶

De fapt nucleul declanșator al disoluției acestei lumi este factorul ereditar, care se traduce prin boală. Michel Foucault inventa o nosografie, ”*arier-corpul*”⁷ care ar explica apariția anormalității, a individului tarat. În contextul acestei teorii a eredității, ”maladia particulară a strămoșului poate exploda într-o polisemie patologică derutantă”.⁸ Orice defecțiune pe linie ereditară la un strămoș, poate genera orice tip de devianță la unul dintre descendenți. Așa cum remarca G. Călinescu, “literatura Hortensiei Papadat Bengescu este o expresie a ororii de încrucișat. Aici nu sunt oameni buni sau răi, ci indivizi bine ori rău conformați, sănătoși sau bolnavi. Dramele din toate romanele se învârtesc în jurul unei boale”.⁹ Și în studiul degenerescenței, cauzată de amestecuri, se trădează tot influența naturalistă, fie că această degenerescență se manifestă prin boli, prin conformație fizică deficitară ori prin tendința incestuoasă a multora dintre personaje. Amestecul de etnii se continuă și în amestecul de clase, ce va duce la pieirea tuturor. Această lume restrânsă de descendenți, de mari moșieri sau prinți, se constituie într-un clan. Acești oameni sunt devitalizați. O ereditate încărcată îi condamnă la interiorizare. Personajul e situat la capătul unui circuit degeneraționist și, ”intelectualizarea stirpei merge mână-n mână cu degenerarea pe care naratorul o înregistrează clinic”.¹⁰ Oamenii aceștia sunt complicați în cuvânt și în suflet. Cazuri de ereditate monstruoasă și de fiziologie anormală ni se destăinuie firesc prin intermediul acelor “hemoragii de sens”,¹¹ exprimarea cea mai adecvată a inconsistenței și nebulozității subconștiente. Oamenii studiați nu sunt chiar atât de imposibili, s-ar putea chiar trăi printre ei, cum spunea Ovid. S. Crohmălniceanu, însă ei se lasă, vrând-nevrând, “înghițiți de trecut. Fiecare clipă se adaugă unui balast, merit să-i tragă înapoi, în neant”.¹²

Relațiile dintre soți ori nu există (*menage blanc*), ori sunt exacerbări sexuale. Prima țară a lor este de a fi necreatori, altfel spus, sunt o societate întemeiată exclusiv pe consum. Efortul de a

⁵ **Ibidem;**

⁶ **Hortensia Papadat Bengescu**, *Drumul ascuns*, ed. cit., p. 63;

⁷ **Michel Foucault**, *Anormalii*, trad Dan Radu Stănescu, Postfață de Bogdan Ghiu, Ed Univers, Buc., 1999, p. 349;

⁸ **Ibidem;**

⁹ **G. Călinescu**, op. cit., p. 739;

¹⁰ **Angelo Mitchievici**, op. cit., p. 215;

¹¹ **Vladimir Streinu**, op. cit., p. 200;

¹² **Ovid. S. Crohmălniceanu**, op. cit., p. 448;

supraviețui îi costă distrugerea lentă și inconștientă a adevăratei personalități. “Victoriile poartă în ele gustul searbăd al prețului lor. Hallipii, Drăgăneștii, Walterii s-au ales, cățărându-se, cu zgârieturi atât la coate cât și la genunchi pentru că au existat locuri unde au trebuit să se târască”.¹³ Ceea ce aparent ar trebui să le asigure calmul și bunăstarea se dovedește o constrângere distrugătoare. Aderarea la această burghezie nou creată echivalează, pentru ei, cu un act de frustrare sau cu o refulare, în sensul că, orice realizare a unuia lezează integritatea interioară a altuia (de exemplu, Walter n-ar fi ajuns medic mare fără banii Salemei). Concluzia ce se desprinde de aici e, că omul Hortensiei Papadat-Bengescu are o stare civilă și poate fi definit într-un univers social, iar încercarea de a domina acest univers îl costă falsificarea psihică. “Toți nu vor face nimic, nu vor schimba în nici un chip mersul implacabil al evenimentelor”.¹⁴ Mariana Vartic considera că degradarea biologică este semnificativă pentru social doar dacă ea “s-ar produce sub pecetea eredității”,¹⁵ adică numai în situația când ar atinge indivizii ca exponenți, prin ereditate, ai unui trup social bolnav. Era necesar, în construcția acestui tip de roman, ca resorturile interioare ale indivizilor să fie puse de acord cu cele ale mecanismului social, să se realizeze “o deplină concordanță între biografia internă și cea externă”.¹⁶

În această lume femeia are doar două posibilități: ori să aducă pe lume copii degenerați, în care să nu se mai recunoască, ori să sufere din cauza imposibilității de a se realiza ca mamă. Cert este că neamul Hallipilor va muri la a treia generație, moarte pe care Anton Holban o vedea ca pe “o transformare necesară a vieții luxuriante”.¹⁷ În tot ciclul Hallipa se vor naște doar doi copii (Ghighi și fătul Inei) se va înfia un orfan care, bineînțeles, că nu vor contribui la perpetuarea neamului. În ordinea intrării în roman, vom urmări factorul etnic și filiațiile patologice.

“Nu există personaj important în ciclul Hallipilor care să nu posede în trecut, la rădăcini, un amănunt rușinos, tănuit, generator al unei biografii duble, paralelă cu cea cotidiană”.¹⁸ În concluzie, parafrazându-l pe G. Călinescu, noblețea e un fenomen biologic având ca efect, în anumite limite de timp, o perfecțiune fizică și morală. Acest maxim biologic este atins atâta timp cât se evită mezalianța cu elemente mai puțin evolute, în caz contrar, el merge fatal spre degenerare. Clanul Hallipilor nu este nici de o perfecțiune fizică nici morală, e produsul unor mezalianțe neinspirate, educația și etica se reduc la snobism, la standing și chiar din primul roman, personajele merg fatal spre degenerare. Autoarea urmărește apoi pe parcursul a cinci romane dominantă bio-psihologică pe care Viola Vancea o numea cea autentică “faculté maîtresse”,¹⁹ subminând prestigiul acestei noi păтури sociale “divulgând acel coeficient biologic, ambiguu, îndoielnic, compromițător. Trăind în condiții privilegiate, urmând anumite norme de educație intelectuală și etică, evitând mezalianța cu elemente mai puțin evolute, aristocratul, indiferent de originea lui ultimă, atinge un maxim biologic colectiv, care după o anumită durată merge total spre degenerare”.²⁰ Hortensia Papadat-Bengescu caută o explicație și un punct de sprijin în originea tarelor societății. Puritya biologică perpetuată prin tradiție ar asigura o anumită certitudine biologică și morală, iar încrucișările, hibridii sunt surse de tulburări și de

¹³ *Idem*, p. 447;

¹⁴ *Idem*, p. 449;

¹⁵ Mariana Vartic, *op. cit.*, p. 221;

¹⁶ *Ibidem*;

¹⁷ Anton Holban, *op. cit.*, p. 13;

¹⁸ *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, coordonatori: Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, Editura Albatros, București, 1967, p. 145;

¹⁹ V. Vancea, *op. cit.*, p. 7;

²⁰ G. Călinescu, *Principii de estetică - Domina bona*, E. P. L., București, 1968, p. 247-248;

dezechilibru. “Defecțiunea biologică ia în opera Hortensiei Papadat- Bengescu aspectul degradării filiației prin legături ilicite”.²¹

Degenerarea articulată pe genealogii este explicată chiar de dr. Walter cu o exemplară corectitudine clinică vizavi de clienta sa doamna Vidianu, născută prințesă Xanti, a cărei situație psihică nu e cauzată de social, având un statut socio-material de invidiat, ci ”unor viții congenitale”,²² la fel cum explică și Elena debilitatea lui Ghihi cauzată de moștenirea soțului. Ion Rotaru considera că originalitatea Hortensiei Papadat Bengescu o dau doar romanele ciclului Hallipa și ea s-ar datora în principal studiului degenerescenței ”cauzată de amestecuri, manifestată fie prin boli, fie prin tendința incestuoasă a multora dintre ei”.²³

Filiații patologice și personaje tarate

Lina Elena Gugiu este moldoveancă din Tecuci. Este prima fată din cele cinci ale farmacistului. Despre mamă nu există nicio notație. Urâtă și astmatică, suferă de efizemă clasică, este însă foarte inteligentă. După ce urmează cursurile unei facultății ajunge doctor mamoș. Din relația din studenție cu vărul de gradul al II-lea, Lică, o naște pe bastarda Sia, o fată deformată fizic. Se căsătorește apoi cu neamțul Rim, căruia îi mărturisește imprudent trecutul, ce va constitui principala sursă de conflicte a mariajului. Aparent problema constă în naționalitățile lor diferite. “Astfel de căsătorii, făcute fie din amor, fie din calcul, au numai o parte limitată de înțelegere. Sunt ca două circumferințe care se întretaie pe o porțiune comună și rămân total despărțite cele două spații ale ecuației, ale amintirilor. Pe când în căsătoriile conaționale, sufletele sunt discuri mecanice care se ciocnesc cu răsunet și cu tamponare variată, dar adecuată”.²⁴ Trecutul i se va întoarce împotriva, Sia va încerca să-i ocupe locul; Lică și Rim o urăsc, iar în urma ei nu va rămâne decât șirul nenumărat de avortoni cărora le-a luat viața. Această moașă de lux, “agent malefic al civilizației, renegându-și originea, pășește pe drumul camuflat de aparența placidă a orgoliului matrimonialului compromis”.²⁵

Lenora născută Pană, este tot moldoveancă, tatăl, șef de accize, perceptor din Mizil, mama din Tecuci. Ea provine dintr-o familie dezorganizată. Va fi crescută de tatăl ei la Mizil, în timp ce fratele ei, Lică va merge cu mama la Tecuci. Conștientă de frumusețea sa, făcându-și de sex o “sursă de viață”,²⁶ Lenora se va căsători mai întâi cu locotenentul Paulici, care se va sinucide, apoi cu Doru Hallipa, căruia îi dăruiește patru copii, Elena, Aimée, Dorin și Codin. În aceeași perioadă are și o aventură cu un meșter zidar italo-african, Puck, în urma căreia va rezulta bastarda Mika-Lé, care-i va declanșa boala de nervi. După divorț se căsătorește cu medicul Roger Walter și va facilita incestul dintre acesta și Aimée. Moare de cancer uterin în sanatoriul epavelor, după ce se luptase cu boli de nervi și de inimă. Cel puțin trei dintre copiii ei prezintă urme de degenerescență.

Rim e de origine germanică după tată, fiul unui cismar, vameș saș catolic, iar mama este din Ungheni. Un om bolnav de frig, de gută, de sciatică de care se trata prin imobilitate, pe motiv că e o boală nervoasă. E chipul bolnavului închipuit, al ipohondrului, un obsedat sexual care ajunge până la incest cu Sia, copilul din flori al soției, fără prea multe probleme de conștiință. Acest închipuit rege Solomon, în obsesia lui pentru feciorie, va declanșa o întregă tragedie. Este

²¹ Ovid. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*, . 447;

²² Hortensia Papadat Bengescu, *Fecioare despletite*, ed. cit, p. 317;

²³ Ion Rotaru, *op. cit.*, p. 643-646;

²⁴ Hortensia Papadat Bengescu, *Fecioarele despletite, Concert..., Drumul ascuns*, ed. cit., p. 75;

²⁵ Hortensia Papadat Bengescu interpretat de..., antologie, de Viola Vancea, ed. cit., p. 15;

²⁶ Anton Holban, *op. cit.*, p. 15;

părintele spiritual al monștruoșilor gemeni Hallipa. Nu are urmași. Aflăm însă de rude în Sibiu, precum nepoata Käthe, ce va urma medicina.

Mika-Lé (Norica) ilustrează tipologia bastardului. Din mamă moldoveancă și tată italo-african, e crescută de grecul Hallipa. După ce va caterisi un seminarist, va avea aventuri cu prințul Maxențiu, pictorul Greg, un actor, un gazetar, va râvni la fratele mamei sale, la unchiul Lică. Este o crudă fecioară despletită în vârstă de doar cincisprezece ani, cu tentative de suicid și înclinații incestuoase. Caracterul abuziv și acaparator îl moștenește de la mamă. Face numeroase raclaje și în romanul alternativ *Străina* aflăm că va avea un băiat de dat, pentru care muncește Elena, dar va fi luat de moșica Mari, în timp ce ea se va căsători cu un actor.

Maxențiu de Plăiesele, bărbatul cu ochi pătați, gene roșii și fața ca de ceară, este produsul relației nelegitime dintre canceroasa cântăreață de varieteu, Zaza și un paralytic prinț bătrân, probabil de origine mediteraneană. Dintotdeauna tuberculos, Maxențiu va fi tratat mai ales în faza ultimă a bolii de către doctorul Răut, fără iluzia vindecării. Maxențiu a reprezentat pentru toate persoanele din viața lui (mama Zaza, logodnica Elena, soția Ada) doar o monedă de schimb. Va muri părăsit și disprețuit, cuibărindu-se în boală, singura stare ce-l mai interesa, chiar dacă în sens distructiv. Nu va avea copii și împreună cu soția Ada Razu va forma o "pereche fără simțul culorilor".²⁷

Elena Drăgănescu Hallipa (ulterior Marcian) de sorginte româno-elenă, prima fiică a Lenorei cu Doru Hallipa. Profilul său grec o asemuiește cu tatăl său. Absolvisc liceul cu media 9,00, însă își făcuse un obicei în a nu vorbi decât întrebată, a nu face paradă, de aceea uneori părea neinstruită. Prin ea și fiul ei Ghighi, romanciera ilustrează perechea violent contrastantă psihic, mamă-fiu. Ea și Lică sunt ultimii din neam care mai procrează, dar își aduc copiii în stare de suicid. Mariajul cu Drăgănescu este încheiat prin moartea acestuia, iar ea se va căsători cu amantul Marcian, va renunța la moșie, iar după moartea băiatului vor avea preocupări de părinți adoptivi pentru orfana Ina. Perechea Elena-Marcian este singura iubire veritabilă din tot ciclul, care a rezistat și timpului, și distanței, și încercărilor și care, în ultimul roman, anulează și debuturile ei adultere. Văduvă, Elena devine ideal continuat și post-mortem pentru senzorialul tânăr Lucian. Va suferi de inimă și va muri în singurătate, de angină pectorală, amintindu-și că mama ei Lenora, n-o iubise, o preferase pe Aimée. "Din pricina Elenei, tot neamul era sfințit. Indiferent că în grădina aceluia rai crescuseră și alte gunoaie".²⁸

Lică, Bazil Petresco n-a fost niciodată un om prea inteligent. A repetat de cinci ori casa a VI-a. Îi plăcea să se considere țigan, deși era fratele Lenorei. După divorțul părinților, va locui cu mama la Tecuci. Aventura cu verișoara Lina sfârșește, cum era de așteptat, prin apariția unui copil deformat fizic. Copilul va crește la Lică, trăind din mila femeilor cu care acesta trăia. A fost bolnav o singură dată, în armată, de febră tifoidă recurentă. Căsătoria cu țiganca Ada provoacă indirect moartea copilei, care-i lasă tatălui un semn de rămas bun de pe lumea cealaltă, o eczemă la buze. Alți moștenitori nu va mai avea căci va divorța de Ada și, aparent, va accepta un incest cu nepoata lui de soră, cu Mika-Lé. Va trăi cu mătușa Mari, femeia ce i-o crescuse pe Sia și care va lua și copilul Mikăi-Lé, deducând că este tot al lui. Vor locui pe casa de pe Știrbei a Inei, iar timpurile noi îl găsesc în imposibilitatea de a mai fi escroc. Ceea ce-l caracterizează e lipsa de ambiție.

Doru Hallipa este fiul grecilor Calliope și Eriste, părinți care nu au fost mulțumiți nici de căsătoria fiului lor cu Lenora, nici de cea de-a doua, cu verișoara Eliza. Logodit cu Eliza, o părăsește în favoarea senzualiei Lenora, cu care va avea patru copii legitimi și unul nelegitim. Nu

²⁷ Hortensia Papadat Bengescu, *op. cit.*, pag. 106;

²⁸ Hortensia Papadat Bengescu, *Străina*, p. 519;

va câștiga însă respectul niciunuia. Toți îi vor spune tată numai din perspectivă de moștenitori, băieții intentând chiar proces împotriva lui. Prin divorț și întoarcerea la Eliza, Doru se dovedește un om nehotărât și se va pierde printre anonimii marii capitale. Nu-și va putea controla nici viața lui, nici pe cea a copiilor, nici a surorii Gramatula, rămânând veșnic un inadapdat.

Ghigli Drăgănescu, singurul copil al Elenei cu primul soț, un muntean din Dealul Spirii, este imaginea întoarsă pe dos a frivolelor Sia și Mika-Lé. Anxios, timid, tuberculos, infantil, oligofren, moștenește sfiala tatălui său, așa explicându-și Elena lipsa lui de vlagă și de calciu "debil, altfel perfect sănătos".²⁹ Dacă sfiala l-a dus pe tatăl său la stop cardiac, pe Ghigli îl va duce la suicid la o vârstă critică, în ciuda educației alese. Face o pasiune pentru Marcian, care se va confunda o vreme cu harul muzical. Joaca cu Kira, amanta administratorului, îi va fi fatală, neputând suferi murdăria trupească. Vina se va transfera asupra mamei Elena, care și după douăzeci de ani va suferi din pricina acestor amintiri, care își va compara băiatul prin contrast cu toți tinerii întâlniți și care, până în ceasul dinaintea morții caută răspuns. "Ce e absurd e absolut și cere supunere. Nu există un de ce".³⁰ Ciudaț, și ea va suferi tot de inimă, anulând parcă ereditatea maladivă pusă numai în cărcă fostului soț.

Roger Walter (Dumitrescu după mamă) este de origine româno-austriacă, născut și crescut în România. Rămâne orfan de tatăl austriac la nouă ani și de mamă la șaisprezece ani. Sărac, dar ambițios, frumos și inteligent, Walter alege, la douăzeci de ani, să se vândă banheresei Salema Efraim, pentru care "era un tânăr oarecare"³¹ pentru a ajunge medic "en vogue" "numai un mijloc de a se realiza pe sine"³² și, după două căsnicii eșuate, conchide la sfârșitul ciclului că, în definitiv, doar lângă Salema s-a simțit bine. Inapetența sa sexuală maschează de fapt sterilitatea doctorului care, dacă la început avea o frumusețe cristianică, ajunge un fel de soț "morganatic" pentru Lenora și alege incestul cu Aimée, care-i va provoca mai multă repulsie decât gigantica Salema. Nu-i rămân urmași și nici mare lucru din fabuloasa avere care reprezentase odată prețul lui. "Portretul lui Walter ar fi incomplet fără această netransmisibilitate. Exemplar unic. Nici părinți dacă s-ar fi putut. Mandragor".³³ Singular, asocial, cu dispreț pentru miracolul sângelui, "o respingere violentă pentru tot ce e viu, pentru existența lui, una cu viața înseși",³⁴ în ultimul roman caută eliberarea de tot trecutul imoral care-l recomanda ca un "monstru social",³⁵ prin donarea sanatoriului, a portretului Salemei, ignorarea lui Aimée, își schimbă look-ul, chel și cu câteva fire în barbă, prezența lui "încremenea și își sorbea sângele",³⁶ refuză să mai ofere consultații, se închide în biroul de alchimist și "caută o putință de a dispărea, totodată însă și un motiv de a dăinu".³⁷ Toxicul nu a fost depistat nici la autopsie, urmând ca medicul Vlad, convins că nu există crimă fără urme, să dezlege ițele și să restabilească onoarea instituției.

Nory Baldovin, Eleonora, pe numele ei de botez, este bastarda, produsul legăturii ascunse dintre boierul grec Dinu Baldovin și fata preotului de la Gârlele, Cornelia Vasiliu. Profilul ei grec trădează asemănarea cu tatăl ei, "semăna păcatului",³⁸ cum îi spunea bunica ei, Trâna. Adusă în fața boierului ca un obiect și părăsită apoi, Nory își imaginează că are dreptul să-

²⁹ *Idem*, p. 490;

³⁰ *Idem*, p. 491;

³¹ *Idem*, p. 100;

³² *Idem*, p. 124;

³³ *Hortensia Papadat Bengescu, Rădăcini*, ed.cit., p. 409;

³⁴ *Hortensia Papadat Bengescu, Străina*, ed. cit., p. 90;

³⁵ *Idem*, p. 123;

³⁶ *Idem*, p. 84;

³⁷ *Idem*, p. 100;

³⁸ *Hortensia Papadat Bengescu, Rădăcini*, ed. cit., p. 58;

și aleagă părinții. Este singurul personaj care conștientizează importanța eredității, spunând că aceasta ar fi singura probă pe care ar trebui să o treacă un posibil soț al ei. În ultimul roman, doar personajul Ina va mai avea prelegeri despre ereditate. Comportamentul ei ascunde inconștient în *Rădăcini*, tipologia androgenului, pe care o va conștientiza după vârsta de treizeci de ani, în urma căsniciei și care va fi motiv de suferință în romanul *Străina*, când devine doamna Grecu, dar numai cu numele, întretinând principiul camerelor separate. Căsătoria duse la descoperirea catastrofală a incompatibilității ei cu această funcțiune naturală³⁹, migrenele erau singura realitate care o convingeau că ”nu mai sunt o băietană, ci o cuconiță”.⁴⁰ Se blama pentru nefericita încercare de a fi ca toate femeile și-i făcea și pe ceilalți să se simtă vinovați, mai ales pe Lina care încercase a-i repara malversiunea. Dintr-o infirmitate sufletească, invidia, se comporta necuviincios, fugea de acasă, se disprețuia și pentru aspectul fizic la fel de dizarmonios ”dezaxat”,⁴¹ oglinda îi era dușman vechi ”Ce n-aș da să fiu ca orice muiere!”.⁴² Mereu umblase pe căi întortocheate și învrăjbită destinului. Energia ei negativă emanată, făcea ca toate ceasurile să se strice. ”Îi abătuse lui Nory să fie femeie cu bărbat și poate cu copiii, de aceea își prinsese capul în gard și nu-l mai putuse scoate”,⁴³ ajunsese să nu mai fie plăcută nimănui, nici măcar Băiatului Lixandru, pe care-l adoptase, iar destinul se răzbuna prin acel sfârșit umilitor, care e simțit de soț și de soră ca un reproș, care le complica durerea. Și ca mamă fusese stângace, atitudinile ei erau opuse celor materne, Băiatul îi fusese tiran, iar Boier Grecu, victimă, și abia după moarte capătă un loc bun în fața tuturor, prin tot ce făcuse la Gârlele, mai ales școala. Deși pentru toți părea un accident, familia știa că fusese suicid și abia moartă ”cucerise deplin citadela altădată blestemată a copilăriei nelegitime și atinge gloria deplină”.⁴⁴ Chemarea surorii sale vitrege, Dia, printr-o scrisoare ce amintea de un ”ce” intim, nevoia unui amortizor, a unei terțe persoane într-un moment critic, se explică drept o ”purtare vinovată ce trebuia controlată cu martori, cineva care să nu-i lase singuri, față în față cu nepotrivirea lor”.⁴⁵

Victor Marcian e de origine româno-italiană, verișor primar cu Maxențiu. Își iubeste foarte mult tatăl și are cultul familiei. Născut la Geneva, el este fiul lui Manon Baudet (sora Zazei) și al unui funcționar/ profesor de geografie. Este un om lipsit de orice inițiativă, lipsă compensată însă de un imens talent. Cu cea mai mare seriozitate își face din Elena amantă și el devine tată pentru Ghighi, copilul acesteia. Pentru a nu jigni spiritul matern al Elenei, după moartea copilului, Marcian îi va reconstitui o personalitate estetică prin compunerea unei Supersonate. Își va aștepta amanta zece ani. În romanul *Străina*, povestea lor de iubire este ridicată la cote aproape imprevizibile pentru acest ciclu romanesc. ”Egoismul îi lipsea până la defect, simțea nevoia de a face cu orice preț pe cineva fericit”.⁴⁶ Era modest, se considera lipsit de talent, însă muncitor, pasionat, răbdător. Absolvise Academia de Muzică din Viena ca ”element excepțional”.⁴⁷ E singurul cuplu care doarme împreună. Suferea de fotofobie, muncea mult noaptea, nu se putea supăra pe oameni, nu suporta nicio erezie de sunet, avea însă un caracter frumos, știa să cinstească părerile altora, nu-i plăceau scimbările, renunța cu greu la obișnuințe, se supăra destul de repede, dar era inofensiv. A adoptat pe Ina ca bursieră și secretară, apoi a

³⁹ Hortensia Papadat Bengescu, *Străina*, ed. cit., p. 11;

⁴⁰ *Ibidem*;

⁴¹ *Idem*, p. 61;

⁴² *Idem*, p. 24;

⁴³ *Idem*, p. 60;

⁴⁴ *Idem*, p. 49;

⁴⁵ *Idem*, p. 17;

⁴⁶ *Idem*, p. 151;

⁴⁷ *Idem*, p. 189;

adus-o în mariajul său, fără să reușească însă a o disciplina sau a-i da încredere în talentul său nativ. Din viață pleacă rapid, ”ca un servitor credincios care nu vrea să aducă în jur perturbație”,⁴⁸ după o simplă răceală transformată în pneumonie, neapucând să facă nici testament, lăsând lucrurile foarte încurcate în seama avocatului și protejatului său flageotist, Lucian care va duce atât grija Elenei, a Inei, cât și a imobilului, care va avea să fie Casă de muzică. ”Cum fusese posibil să moară, când posedă atâta nemurire? Maestrul murise pentru că nu este îngăduit să fii totodată un geniu și un oarecare om fericit. Ce ar însemna un astfel de abuz al binelui?”⁴⁹ Era incomplet fără Elena lui, de aceea, firește, aceasta nu-i supraviețuiește mult timp.

Nepot de angrosist, fiu de cârciumar, **George (Ghiță) Iorgu Drăgănescu** este un bărbat foarte înstărit, ”al cărui menaj era un minister”⁵⁰ și mândru de originea lui muntenească. Cu un frate tuberculos, mama Baba Smoala și o soră tața Tana, averea imobiliară se întindea de o parte și de alta a bulevardului. Totul era bogat, bine întreținut și rece. George Drăgănescu avusese pe linie genealogică un frate oficios, el însuși depistându-și tardiv, după opt ani, o boală de inimă ce-i va aduce sfârșitul. Copilul semăna fizic și psihic cu el, cu singura deosebire că nu-i moștenise spiritul întreprinzător, ci numai sfiala. Va muri, nefiind obligat să suporte rușinea unui divorț și durerea morții copilului. Toată averea o lasă Elenei, soția lui.

Sia (Anastasia Petrescu) este produsul relației dintre doi veri. Cei doi moldoveni din Tecuci, Lică și Lina, nu au habar de repercursiunile comportamentului lor asupra psihicului fetei și cu atât mai puțin asupra disfuncțiilor fiziologice ale acesteia, dubla cale vaginală. Ambii părinți își împing copilul la un incest cu Rim. Fata va muri în urma unei infecții după ciudatul experiment ginecologic al profesorului G., realizat numai cu acordul lui Rim. Moartea Siei va înrăutăți relațiile dintre cei doi părinți și le va înrăi propriile suflete.

Gemenii Dorin și Codin Hallipa sunt ultimii copii ai lui Doru Hallipa și ai Lenorei, ai unui abulic și al unei nevropate canceroase. Doctori bacteriologi, monștrii arierăți mintal, Dorin și Codin apelează la justiție și pun mâna pe avere, un imobil în care vor fi părtași la o crimă odioasă. După ce aparent avuseseră noroc să găsească o femeie parcă special concepută pentru ”dublu *emploi*”, ei nu fac nimic ca să salveze viața Siei.

Salema este de nație armeano-ebraică. Căsătorită cu Efraim de treizeci de ani, **Salema Efraim** avusese imediat după căsătorie un copil, un băiat care murise. În ultimii zece ani de căsnicie, femeia, acoperită de soțul ei, își va satisface diverse capricii amoroase, trecute de Efraim la cheltuieli necesare. Când l-a cunoscut pe Walter, imensa femeie suportase o operație la clinica chirurgului Prada. Salema trăiește șaptezeci de ani și moare în exil la Odessa, iar întreaga ei avere îi rămâne lui Walter.

A doua fată a greului Doru și a moldovencei Lenora, **Coca Aimée Hallipa**, va semăna cu bunicul Eriste. Copilul preferat al Lenorei, urmând traiectul trasat parcă de mama ei, fata se dovedește o imorală, un manechin asexuat, capabil de toate compromisurile din lume. Alege să se elibereze chiar de povara virginității, dacă așa cere societatea. Deflorată de Bubi Panu, se căsătorește astfel mai ușor cu soțul mamei ei, pe care însă nu vrea în ruptul capului să-l reproducă, neștiind că acesta e steril. Când el se va muta la Paris, singurul ei țel va fi tocarea averii acestuia. Terifiată și ignorată, crede că va deveni cobai pentru toxicul lui Walter, dar se dovedește nedemnă și de acest exercițiu. Apelează permanent la Institutul de înfrumusețare, nu-și permite ridul vreunui gând. Neatractivă pentru bărbați, lăsată de Walter în seama statului ca întreținere, va încerca un ultim mariaj de câteva luni cu dr. Ghiță Vlad, până când începe a

⁴⁸ *Idem*, p. 253;

⁴⁹ *Idem*, p. 307;

⁵⁰ **Hortensia Papadat Bengescu**, *Fecioarele despletite, Concert..., Drumul ascuns*, Ed. Dacia, Cluj, 1986, pag. 111;

semăna cu secolul preferat, ”cu o fată bătrână, maniacă și pe veci scârbită de bărbați”.⁵¹ Se va ocupa de obiceiurile de înmormântare ale surorii sale și va păstra relații convenabile cu cel căruia se ambiționează să-i zică nepot, ministrul Lucian.

Hilda Gert austriacă din Sals am Thale, întrupează femeia model. Orfană de tată, efor, consilier tehnic, ea va fi trimisă de mama ei, cântăreață de operă, să-și găsească un rost la București, alături de colega ei de pension, Aimée. Firea ei virtuoasă nu putea s-o împingă decât tot spre un austriac cu care era logodită, dar face o pasiune nemărturisită pentru un alt austriac, dr. Walter, care însă nu înțelege să-și purifice trecutul căsătorindu-se cu Hilda, ci alege să trăiască după tiparul obișnuit, însurându-se cu Aimée.

Aneta Pascu este jumătate munteancă după mamă, jumătate moldoveancă după tată, portărelul Pascu. Născută și crescută la Vaslui, alături de fratele Coti, pentru Aneta, capitala devine un fel de Mecca unde trebuie să ajungă cu orice preț. Încercările prin care trece pentru atingerea scopului fiind foarte dure și ea total nepregătită, o dezechilibrează mintal și o fac erotomană, mitomană, schizofrenică, sinucigașă, infirmă și chiar incestuoasă. Prin mintea-i bolnavă i se perindă amanți imaginari, străini sau cunoscuți (Lică, Cară, chiar tatăl său). Doar accidentul de tramvai o face să-și revină.

Cornelia Vasiliu (Baldovin) este fata țăranilor Petre (preot)Vasiliu (Trânul) și Lisaveta Vasiliu (Trâna). Singura pretenție pe care ea a avut-o de la viață a fost de a fi iubită. Așa se explică că-i va face un copil boierului Baldovin, cât timp acesta este încă însurat. Va accepta totdeauna numai firimiturile, iar reabilitarea ei socială are loc după moartea boieroacei, la insistențele Diei, fata naturală a boierului. Rămasă singură, Cornelia suferă de hipocalcemie, de suflu asistolic și chiar început de senilitate. În casa de pe Izvor, va fi întâi tolerată de fiicele sale, apoi lăsată în compania prietenelor la jocul de cărți.

Lidia (Dia Baldovin) are marele noroc de a avea trei mame (Eftodia, Mado, Cornelia) însă, cu toate astea, tot bolnavă de singurătate rămâne. Cea mai frumoasă fată din București va tolera pe lângă ea și o soră vitregă. Încercările de căsnicie eșuează lamentabil prin moartea primului soț de sifilis și a celui de-al doilea prin împușcare. Cea de-a treia relație pare și ea sortită eșecului, căci doctorul Caro e însurat. De aceea, relația celor doi va funcționa doar după moartea Madonei, în străinătate. Tot timpul făcuse cure de sănătate în Elveția, iar Caro îi diagnosticase o boală intimă posibil periculoasă. Nu va avea copii. În romanul *Străina*, apare ca personaj-tampon chemat să amortizeze neînțelegerile dintre soții Grecu. Femeie perfectă, de înaltă ținută, frumoasă și la chip și la caracter, care va ține tovărășie văduvului Grecu, se simte responsabilă pentru nefericirea altora.

Dinu Baldovin este un boier grec căsătorit cu Eftodia și care locuiește la moșia Gârla, un aristocrat ce conviețuia pe principiul camerelor separate. Știm despre el că a murit din cauza unei boli, că a fost convalescent, că a ținut regim, însă nu ni se specifică boala. Pe lângă soție, el mai întreține o legătură cu Cornelia și va avea două moștenitoare, pe Dia și pe Nory, față de care își îndeplinește corect obligațiile. Legătura cu Cornelia o va legifera foarte târziu, la dorința fiicei celei mari.

Titu Vasiliu (Caro) este oltean, este prietenul din studenție al lui Nory, soțul Madonei și viitorul soț al Diei. Pe tot parcursul căsniciei lui, Caro nu și-a dorit copii. Este medic cu specializarea infecțioasă. Va fi propriul lui pacient, preocupat să-și vindece complexul de inferioritate față de soție și gelozia exacerbată.

⁵¹ Hortensia Papadat Bengescu, *Străina*, ed. cit., p. 419;

Despre **Elisabeta Madona Sfinxa** nu știm decât că provenea dintr-o familie numeroasă pe care o întreținea încă din studenție, în așteptarea ”unei căsătorii valabile”.⁵² Era obsedată de ideea maternității și, pentru că soțul ei nu i-o împărtășea, femeia era dispusă să procrezeze cu oricine. Boala ei era hemofilia, anemia, nu-i vor permite să-și concretizeze visul. Porecla Sfinxa o datora în parte senzației de enigmatic pe care o sugera firea ei mincinoasă și geloasă.

Radu Vrana, locotenentul nebun seamănă perfect cu tatăl său, Alecu Vrana. Tot ce mai avea de la mama sa era un portret. Căsătoria cu Dia nu se va consuma decât legal, căci la Lausanne, când ea va afla de mizeria trupească a soțului îl va trimite fără regret să-și satisfacă în altă parte necesitățile sexuale. Radu va fi internat contra unei sume exorbitante într-un sanatoriu în străinătate, unde va și muri.

Același destin îl va avea și **soțul nebun** din prima căsătorie **al Inei**, căsătorie de câteva luni care nu se va consuma fizic. Avocatul care se ocupa de tutela ei ridicată, cu care o va căsători tutorele la doar 18 ani, fără o analiză prealabilă a eredității, îi amintea de pedepsele mamei care o închidea într-o cameră întunecată. Închis la nebuni, după accesele de furie cu martori, va muri după doar trei zile, de pneumonie, o rezolvare fericită pentru Ina, care nu purtase doliu și avusese parte de sprijinul Elenei ca să-și revină. Amintirea acelei scurte căsătorii îi dădea spaimă și dezgust, ”nimeni nu știuse ce tară familială zăcea latent în acel om socotit nebun”.⁵³

Ghiță Vlad, casap din Argeș, apare cu o inadvertență ca elev în Brăila, cu un cult al familiei și practicant al religiei ortodoxe. Medic legist și chirurg, asistentul lui Walter și fost profesor al lui Lucian în anul I, la 49 de ani, era masiv, dar cu suflet bun. Dedicat meseriei și pedagog desăvârșit, nu agreează femeile în general, fiind divorțat de două ori, ”concediat pentru defecte corporale”⁵⁴ de către Aimée din cauza lipsei de maniere și igienă. Are doi prieteni buni, pe Ina și pe Lucian și se ocupă de bunăstarea Cocăi-Aimée, la indicația testamentară a lui Walter, căsătorindu-se cu ea

Costel Petrescu, divorțat de două ori, face o pasiune pentru Ina, îi devine ” paj, moșmoană, sigisbeu, clown, devotat până la moarte”⁵⁵ în numele căreia acționează nejustificat de aventuros. E o prezență tolerată de Lucian ca inofensivă, demagog, colecționar de discursuri, introvertit, visează la momentul când copilul Inei îi va spune ”unchi”. Spre finalul romanului, prezența lui nu mai este atât de tolerată, deoarece e asociată cu perioada de nebunie a Inei. E suspect de diabet și nu are moștenitori.

Lucian a crescut într-o familie exemplară, cu o mamă superbă și un tată cult care învățase la Freiburg și lucrase în poliție. La mamă, care deja era la a treia căsătorie, a văzut forța de sacrificiu matern, când a ales să aibă sarcina la vârstă înaintată, se glumea asupra lui ”se cunoaște că ți-ai omorât mama”,⁵⁶ iar de la tatăl său, unicul fiu al unei familii numeroase, a deprins principiile economiei politice. Crescut cu respect pentru religie și biserică, își dorea și el o familie exemplară ”Lucian cunoscuse o viață de familie ideală și va pregăti cândva, una la fel și pentru sine”.⁵⁷ O altă variantă nesustenabilă ar fi că din 6 copii, trăise doar Lucian și tatăl lui fugise de răul fiului, iar mama se retrage în Ardeal. După două căsătorii eșuate și mai multe aventuri îndoielnice, viață de harem, alege ca soție pe Ina, din obligații legale și morale față de familia Marcian ”un mariaj blanc, executarea unui legat, drum împreună, separație de corp,

⁵² Hortensia Papadat Bengescu, op. cit., p. 68;

⁵³ Hortensia Papadat Bengescu, *Străina*, p. 298;

⁵⁴ Idem, p. 421;

⁵⁵ Idem, p. 380;

⁵⁶ Idem, p. 292;

⁵⁷ Idem, p. 401;

fidelitatea unui ideal!”⁵⁸ Deși vede în soție un dușman și acceptă o căsătorie fără iubire ca pe o provocare și speră ca această companioană aiurită și extrem de diferită prin legea contrastelor, să îl poată înțelege și chiar nu se grăbește să profite de privilegiile de soț. ”De ar ști să mă mânuiască! Îi cerea ajutorul ei, femeiei, adică dușmanului temut”.⁵⁹ Era singurul căruia Marcian îi întinsese mâna, singurul muzicant amator apreciat de Maestru, consultat în chestiuni juridice și politice și rezervat pentru Ina, deși ”fericit nu părea a însemna pentru ei laolaltă”.⁶⁰ Se simte ofensat și amenințat cu pușcăriile acele moașe, ”făcătoare de îngeri”⁶¹ la care soția lui apelează la prima sarcină, apoi, o vreme, ca răz bunare, nu mai concepe să fie instrument de procreare. La a doua sarcină pierdută spontan, îi reproșează soției, deși fără convingere ”nu ești în stare!”⁶² deși el însuși nu se vedea reprodus. Încurajează iubirea ideală a Inei pentru Leopard, după modelul mamei sale, ideal preferabil unei iubiri noi. După ce iubește pe Elena ca o slugă, recunoaște că o iubește ca bărbat și nu se poate opune acestei stări obscure. După moartea acesteia, pare să se fi dus să o conducă pe căile neumbrate, ”el trăia cu morții”⁶³ absentând din viața Inei când aceasta are cea mai mare nevoie. Lipsa lui duce la fuga Inei, ”creatura asta s-a născut să măucidă”⁶⁴ după care raporturile dintre soți se schimbă în unele frățești, ea devenise ”păpușa lui veștedă și frântă”.⁶⁵ Invitații de duminică suplineau lipsa iubirii din cuplu. Un copil ar fi făcut din el tată, nici dușman, nici răpitor. Niciunul nu avea aptitudine de părinte de familie, astfel că la moartea fătului nou-născut, inestetic, nu simțise niciun șoc ”așadar nu a existat nici dorință, nici speranță”,⁶⁶ copilul fiind o ”diversiune favorabilă”⁶⁷ la starea psihică precară a Inei. Deși egoismul lui îl împiedica să vrea să fie reprodus, era sigur că dacă copilul ar fi trăit, discordia lor ar fi fost sigură. Regretă permanent căsătoria, mai ales după dispariția soților Marcian. ”Insurătoarea e un exercițiu de reducere a facultăților inteligenței”⁶⁸ Credea că orfan și infirm e același lucru, de aceea nu se grăbea să o judece pe Ina sau să o pedepsească, deși gândea că ea e o piață rea vinovată de moartea ambelor mame. Și văduvia Doamnei Elena o vedea tot ca pe orfanitate.

Ina (Maria Leopoldina Vardali) Străina Vergu după ce a copilărit într-o familie provenită dintr-o mezalianță și s-a simțit permanent un demi-sang, între mama boieroaică ”glasată”⁶⁹ și tatăl grânar (el îi spunea Ina, iar ea își spunea Străina), o familie cu camere separate, separată fără divorț și o mamă care ”se refugia din prezent pentru a putea suporta căsătoria cu un om mediocru, incult și fără bună creștere”.⁷⁰ Dacă în copilărie dădea vina pe mama sa pentru nepriceperea de ”a o convinge că a avut o mamă”,⁷¹ pentru pedepsele de a sta în picioare, de a nu dormi, de a intra într-o cameră întunecată, cu timpul își asociază firea aiurită cu cea a tatălui hoinar, care fugise ca un vagabond, se însurase în alt oraș și murise într-un hotel în Călărași. Pe măsură ce mama se închidea, iar tatăl nu avea voie să se amestece în educația fetei, atmosfera devenea ”tot atât de puternică ca legea sângelui. Mersul sângelui era deci schimbat de

⁵⁸ *Idem*, p. 306;

⁵⁹ *Idem*, p. 286;

⁶⁰ *Idem*, p. 333;

⁶¹ *Ibidem*;

⁶² *Idem*, p. 438;

⁶³ *Idem*, p. 520;

⁶⁴ *Idem*, p. 553;

⁶⁵ *Idem*, p. 556;

⁶⁶ *Idem*, p. 580;

⁶⁷ *Idem*, p. 578;

⁶⁸ *Idem*, p. 472;

⁶⁹ *Idem*, p. 222;

⁷⁰ *Idem*, p. 176;

⁷¹ *Idem*, p. 222;

accidentul malului, care mal, cândva fusese ros de cursul apei”.⁷² Claustura mamei și refuzarea relațiilor sociale, scurta lor coabitare ca familie, când fiecare trăia ”împotriva firii lor, deci nemulțumiți, iar mâinile lor se accentuau deci mai mult”⁷³ au condus la nevoia fetei de a fugi. Amintirile i se șterg în jurul vârstei de 12 ani când este dată la un pension de maici, la 16 ani preluată de tutori și trimisă la studii muzicale, căsătorită la majorat și susținută în Elveția la studii de bunul Ledoux după moartea tutorelui, apoi de Marcian. ”Era o făptură compusă din firea tatălui venetic și a mamei ciudate”.⁷⁴ Răzvrătirea este defectul ei forte, rămâne o femeie greu de disciplinat, obraznică, chiar mama sa o numea ”șuie”⁷⁵ și o trimitea vara la școală ”să nu piardă obișnuința învățării”.⁷⁶ Sentimentul de orfan se accentuează cu vârsta în ciuda adopției nelegalizate, ajungând la concluzia că ea a fost singura piedică în calea propriei vieți și așteaptă de la ceilalți să-i croiască destinul. ”De când mă știu, ori moare cineva și se schimbă în rău ceva, ori se schimbă în bine ceva și atunci moare cineva. Mi s-a urât domnule Destin, cucoană Soartă, mi s-a urât. Căsătoria cu Lucian fusese doar respectarea dorinței testamentare a lui Marcian, iar după dispariția lui se simțise constrânsă să rămână lângă Elena ”Ani de-a rândul fusese singură, orfană, vagaboandă și iată, acum era în lanț și va trage la parâme în ritm”⁷⁷ și, pentru că nu suporta ideea de a deveni guvernanta Elenei, va accepta cel mai puțin rău dintre rele, căsnicia. Căsătoria era o cușcă, iar amintirea primei căsnicii era încă motiv de spaimă. Prima sarcină e privită ca un accident absurd și, stăpână pe corpul ei decide să avorteze, ceea ce zdruncină puternic noua căsătorie și ajunge să gândească asemeni mamei sale nemulțumită că e nevoie și de bărbat pentru un copil. Cu tată liber-cugetător și mamă care refuzase să calce în biserică, fata nu va participa la slujbele de înmormântare nici pentru Marcian, nici pentru Elena, nici pentru copilul nou-născut, tot așa cum nu știe nimic despre locul de veci al părinților naturali. Acuzelor le răspundea prin ”nu era atee, nu era creștină, era orfană”,⁷⁸ era o străină și în fața lui Dumnezeu, ceea ce va explica degenerarea ei psihică. Inteligența ei lipsită de echilibru era percepută tot ca ”un vestigiu al dezordinei morale a părinților”.⁷⁹ Al doilea avort îi prilejuiește din nou o stare de bucurie ”de a fi liberă, zveltă și parcă virgină”.⁸⁰ După moartea Elenei se simte din nou orfană și fugie la Filaret, la Giurgiu și apoi în Elveția pe urmele părinților adoptivi, singura oază de liniște salvată de mințile sale rătăcite. ”Ereditatea o predispucea a se socoti singură chiar când oamenii se arătau prietenoși. O ereditate era și felul ei de a judeca absurd, o ereditate, cea ambulatorie, cea de a schimba locul, aiuristică”.⁸¹ Deși își apăruse dreptul la biografie, refuzând adopția legală, se va simți un nimeni pentru că nu face parte din neamul Hallipilor. Fugită la Geneva, bolnavă, cu temperatură, despărțirea ei de sine pare definitivă. Searbădă, incoloră, fără reacție, o recuperează Lucian, căruia i se perindă prin minte ”cazuri morale în care nicio încercare nu mai putea aduce normalitatea”.⁸² Nu putuse face față pierderii ambilor protectori, i se fixase mintea pe un punct, trăise senzația de vid, uitase că e căsătorită. ”Sentimentul de a fi câinele nimănui fusese mai puternic încât pierduse simțul realităților și fugise acolo”.⁸³ Ca ultimă terapie se alesese

⁷² *Idem*, p. 330;

⁷³ *Idem*, p. 503;

⁷⁴ *Idem*, p. 236;

⁷⁵ *Idem*, p. 175;

⁷⁶ *Idem*, p. 263;

⁷⁷ *Idem*, p. 258;

⁷⁸ *Idem*, p. 516;

⁷⁹ *Idem*, p. 509;

⁸⁰ *Idem*, p. 438;

⁸¹ *Idem*, p. 503;

⁸² *Idem*, p. 556;

⁸³ *Idem*, p. 570;

gravidenia, Ina arăta acum dizgrațioasă, obeză, avea grețuri, nașterea era ”cea mai firească dintre cruzimi, o diversiune favorabilă”,⁸⁴ dar Ina nu mai era capabilă să conștientizeze nimic din toate acestea ”atâta era de nepotrivită maternitatea încât nici nu avea conștiința deformării ei”.⁸⁵ Cu copilul mort alături, Ina îi apare lui Lucian din nou frumoasă. ”Din acest nimic natura ar fi făcut o făptură omenească”,⁸⁶ iar copilul va căpăta botez post-mortem pentru a merge în grădinița cerească a copiilor. Concluzia lui Lucian este că Ina ”în muzică a avortat și în pânțece nu poate purta un copil”.⁸⁷ Ina s-a dovedit ”o piază rea făcută pentru pieirea tuturor mamelor care ar fi cules-o din buruienile, din urzicile destinului”.⁸⁸ Ultimul roman se încheie într-o notă de fatalitate și resemnare, cei doi coboară de la Gârlele, simțindu-se nemuritori, protejați, ocrotiți, ”siguri că există”.⁸⁹

Cert este că nimeni nu a detectat mai fin, cu mai penetrantă înțelegere stările bolnavilor, într-o lume sortită pieirii prin tot ce exprimă fizic, social, moral, estetic. Filiația lor nu depășește trei generații, nu sunt creatori, sunt închiși atât asupra lumii exterioare, dar și spre lumea interioară a familiei. Romanele acestui ciclu încep sub auspiciul bolii, și, printr-o ”polifonie imitativă a unui leitmotiv suveran proliferat la nesfârșit”,⁹⁰ duc, cu fiecare cuplu destrămat, inevitabil, la prăbușirea întregii generații, dar fără apăsarea tristeții, ca o eliberare, nicidecum o pedeapsă. Nietzsche însuși susținea ideea că nu putem deveni sfinți acolo unde zac încă viciile părintești ”Cum vreți să vă înălțați mai sus dacă voința părinților nu se înalță alătura de voi?”⁹³

Bibliografie:

1. Ardelean Carmen Georgeta, *Hortensia Papadat Bengescu ”marea europeană” a literaturii române. Pledoarii*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2013;
2. Călinescu, G., *Principii de estetică-Domina bona*, E.P.L, București, 1968;
3. Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, ediție și prefață Al.Piru, Ed.Minerva, București,1985;
4. Cornea, Paul, *Căi și perspective în sociologia contemporană a romanului*, Editura Minerva, București, 1982;
5. Crohmălniceanu, S. Ovid, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol.I, E.P.L, București, 1967;
6. Foucault, Michel, *Anormalii*, trad. Dan Radu Stănescu, postfață de Bogdan Chiu, Ed. Univers, București, 1999;
7. Holban, Anton, *Viața și moartea în opera Hortensiei Papadat-Bengescu (Opere III)*, ediție îngrijită de Elena Beram, Editura Minerva, București, 1975;
8. Micu, D-tru, *Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism*, Editura Saeculum I.O, București, 2000;
9. Mitchievici, Angelo, *Decadență și decadentism*, Ed. Curtea Veche, București, 2011;
10. Nietzsche, Friedrich, *Așa grai-a Zarathustra. O carte pentru toți și nici unul*, trad. St A Doinas, Ed. Humanitas, București, 1994;

⁸⁴ *Idem*, p. 578;

⁸⁵ *Idem*, p. 577;

⁸⁶ *Idem*, p. 581;

⁸⁷ *Idem*, p. 587;

⁸⁸ *Idem*, p. 604;

⁸⁹ *Idem*, p. 624;

⁹⁰ C. Ardelean, op. cit., p. 105;

⁹³ Friedrich Nietzsche, *Așa grai-a Zarathustra*, Ed Humanitas, București, 1994.

11. Papadat Bengescu, Hortensia, *Opere*, Academia Română, Fundatia Nationala pentru Stiința și Artă, ediție, note și comentarii de Gabriela Omăt, studiu introductiv de Eugen Simion, București, 2012
12. Papadat-Bengescu, H, *Opere I-IV*, ediție și note de Eugenia Tudor, prefață C-tin Ciopraga, Editura Minerva, București, 1972;
13. Papadat Bengescu, H, *Ape adânci*, Editura Cultura Națională, 1923, pag. 227;
14. Petrescu, Cezar, *Oraș patriarhal*, E.P.L, București, 1961;
15. Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române*, vol.II, (de la 1900 până la cel de-al doilea război mondial), Editura Minerva, București, 1972;
16. Streinu, Vladimir, *Pagini de critică literară-Marginalia, Eseuri*, vol.II, E.P.L, București, 1968;
17. Valerian, I, *Cu scriitorii prin veac*, E.P.L, București, 1967;
18. Vancea, Viola *Hortensia Papadat-Bengescu interpretat de...*, antologie, studiu introductiv, argument, cronologie, bibliografie de Viola Vancea, Editura Eminescu, București, 1976;
19. Vartic, Mariana, *Hortensia Papadat-Bengescu: individual și social în ciclul Hallipa*, în *De la Nicolae Filimon la G. Călinescu*, studiu de sociologie a romanului românesc, Editura Minerva, București, 1982;
20. Mircea Zaciuc, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, Editura Albatros, București, 1967, p. 145;